

¿Imataq Cheqaq Kaq? - Kimsa Yupayniyuq

Emaúsman Ñan

Jeff Pippenger

2023-09-07

Juanpa evangelionpi, Qhipa Cena qhepantaña chaymanta Jesus Getsemaní Huertaman risqankama, tawa chunka tawañiyuq kapitulumanta qanchis chunka qanchisniyuq kapitulupa tukukuyninkama, huk hatun willakuy kashan. Chay kapitukunamanta qatiq qillqapi rimasaq. Kay qillqaqa chay kapitukunata allinta unanchanapaq sayarichina tiyananmi. Cristopa historiamanta reforma líneasman hina qhawarispas, chay kapitukunapi Cristopa disipulonkunañawan rimanakuyninqa, triunfal yaykuymanta qhipallataq, cruzmanta ñawpaqllataqmi kashan. Jesusqa Jerusalénman yaykurqan, chaymantataq disipulonkunañawan qhipa mikhunata mikhurqan, chaymantataq willakuyqa rikurimun, hinaspataq Getsemaníman rin; chay p'unchayllapi chawpi tutapi payqa hap'isqa karqan, hinaspataq crucifixionman pusaj qanchis patayuy ruway qallarikurqan. Paywan disipulonkunaga profecía nisqapi, Exeter camp meeting qhepallapi, Great Disappointment ñawpaqllapi churakusqa karqanku, qanchis kaq killapa kuyuriyninwan sut'ichasqa historiapi. Qhipa Cenamanta qhipallata qallariq willakuypi, Jesuspa ñawpaq kaq nisqanqa kaymi:

Ama llakikuchunchu sonqoykichisqa: Diospi creenki, noqapipas creychik. Juan 14:1.

Hatun llakikuyña aslla uraskunapi ñawpaqman hamusqanta yachaspa, Jesusqa discipulonkunata kallpachayta munarqa hamuq sasachakuypaq. Chunka qanchis truenuykuna nisqapi unanchasqa ruwaykunata ruwachiq tawa markakunakuna ukhupi pakasqa kachkan profeciap ñanmi, maypichus Juanpa Evangelionninpi willakuypa kay kimsa puriyninkuna pasakunku. Chay pakasqa ñanqa, qanchis truenuykuna ukhupi kachkaspa, ñawpaq hatun llakikuymanta qhepa kaq hatun llakikuykama historiata rikuchin.

Jesús manaraq nirqanku sonqonkuta “ama llakikuychu” nispa, Judas Iscarioteqa mikhuymanta llusqisqa karqan Sanedrínman riykuq, kimsakaq hinaspa qhipa kuti. Mikhuymanta saqispa kimsakaq tinkuyninman risqanwan, prueban p'unchayninqa tukukapun.

Qanchis illapakunapa unanchanpi pakasqa siq'inpa contexto-ninpi, Cristo-pa atipaq yaykuynin chay Chaupi Tuta Qapariyta rikuchin, maypicha ishka klasi adoradorkuna rikurichisqa kanku. Hebreo simi “cheqaq kay” nisqanta ruranapaq llamk'achisqa hebreo qillqapa chawpi qillqanpa waymark-ninpa hebreo alfabetopa chunka kimsayuy qillqanmi. Chunka kimsayuyqa hatarikuyniyuq kasqanta rikuchin, hinaspa profetico waymark hinaqa Chaupi Tuta Qapariyta rikuchin, maypicha mana yuyaysapa virgenkuna hatarikuyta rikuchinku, imaynatachus Judaspas atipaq yaykuypa waymark-ninpi rikuchin.

“Trigupa ukhupurakunapuram kashan saraqakunawan tantallapi, mana yuyaysapa sipaskunapas yuyaysapa sipaskunawan kуска kanqaku, kankankuwan kуска qeruyninkupi mana aceiteniyuqkuna. Kay pachapi Cristo sayarichisqa iglesiapi qhapaq kayta munaq Judas karqan, chay hinallataq iglesiapi Judas-kuna kanqaku paypa historiankuna llaqa etapankunapi.”

Signs of the Times, October 23, 1879.

Judasqa qullqita kutichispan, Caiaphasman huchallikuspa traicionasqanta willarqan, hinaspataq Cristomanpas; chaymanta rispanmi kikin wañuchiyninpaq sipikunaman ripurqan. Taripay wasimanta lloqsispaqa qapariqmi karqan, chayraq simikunallawan, mana yuyayniyuq aqllasqa sipaskunapa sasachakuyninta rikuchiq, maypachachus reqsinku mana aswan aceite-ta chaskisqankuta.

“Judasqa rikurqan mañakuykunaqa yanqallam kasqanta, chaymi kallpachakuspa salonninmanta llusqirqan qaparispa: Ancha qhipam kashan! Ancha qhipam kashan! Payqa musyarqan mana kawsayta atinmanchu Jesus chakatasqa kasqanta rikuspa, chaymi llakiywan llusqispa sipikunapaq warkhukusqa.” Desire of Ages, 722.

Judasqa qhawan chay mana chiqaq Chawpi Tuta waqyasqapa willakuyninta: “salónmanta utqaylla llusqispa qaparisqa: Qhipamña! Qhipamña!” nispá. Chay willakuyqa sapa kutin iskay kastata yupaychaqkunamanta rikuchin, hinaspataq, hina Millerta qatiqkunapa historiapi kasqanman hina, mana yuyayniyuq sipaskunaqa chiqaq Chawpi Tuta waqyasqapa willakuynin chayamunqan qhepaman huk llulla willakuywanraq purinku. Chayrayku, Millerta qatiqkunapa historiapi tariyku William Millerta umalliqta akllasqa kuyuyta, ichaqa kinsa kaq angelpa willakuyninta chinkachispa, hinaspataq Cristo-ta Aswan Santísimo Cheqaman qatiq huch'uy qutuman awqanakuspa.

“Yuyayniyqa hamuq p'unchaykunaman apasqa karqa, chaypi señal qusqam kachkanqa. 'Qhawariychik, Qosantin hamun; lloqsiychik payta tinkuq.' Ichaqa wakinkuna suyaykuchkanku k'anchayninkupa mechankunata hunt'achinankupaq aceite jap'iyta, hinaspa ancha qhipamanta tarinqaku carácter nisqa, aceitewan rikuchisqa kaq, mana hukman transferiy atisqa kasqanta.” Review and Herald, February 11, 1896.

Pakaskasqa historiapa kimsakaq ñanrikuchiyninqa taripayta rikuchin, hinaspataq hebreo alfabeto qhipa qillqawanmi sut'ichisqa kachkan. Chay qillqaqa “Tav” sutiuyuqmi, qillqasqataq chakana-hinalla kachkan. Chay chakanataq taripayta rikuchin.

Millerita historiapi ñawpaq llakikuymanta Chawpi Tuta Qapariykama, icha alpha qillqamanta chunka kimsayuq kaq qillqakama, huk señalmi kachkan huk pacha unayniyuqta rikuchiq, chaymi reqsichisqa kachkan chunka virgenkunapa yachachikuyninpi suyay pacha hina, huk suyay pacha, chayraqmi Habacuc qillqapa iskay kaq capitulopipas kachkan. Chawpi Tuta Qapariymanta, icha hatariypa chunka kimsayuq kaq qillqamanta, jatun llakikuymán, alfabetoq qhipa kaq qillqankama, huknin pacha unayniyuqpis kanmi, chaytaqa “qanchis kaq killapa kuyukunin” nispá suticharqanku, manam qanchis killakuna unaychasqanraykuchu, aswanpas Chawpi Tuta Qapariypa willakuyninmi reqsichirqan Cristoq hamunanta judiokunapa watay yupayninpi qanchis kaq killapa chunka kaq p'unchayninpi, chaymi K'anchakuypa Punchawnin karqan.

Juanpa evangelionpa chunka tawaqmanta pusaq chunkaqaqama willakuyqa qallarin Millerita historiapi qanchis killa kuyuyta rikch'achiq pacha ukhupi. Juanpa evangelionpi kay willakuypa hatun qipiqninqa discipulokunata cruzpa hamuq sasachakuyninpaq wakichiymi (letra “Tav”). Chayrayku Cristo riqsichin paypa wañuyninmanta pacha, Taytanman wichariykama hinaspa kutimunaykama, discipulonkunaqpaq llakiy, mana yachay atiy, hinaspa piñakuypa pacha kananta.

Imanatachus ñawpaq llakikuykunapa profetiku kaynin reformapa siq'ikunaq testimonionpi rikuchisqa llaqa kaqninkupi hina, chay llakikuyqa hunt'akun huk ñawpaqmanta sut'inchasqa ancha importante cheqaq yachayta mana kasukusqanmanta. Cristopa cruzpi wañuyninga ancha importante cheqaq yachay karqan hinaspa kunanpas chay hinallataqmi, payqa discipulonkunaman chiqanmanta nirqan chacatasqa kananpaq hinaspa kawsarimunapaq; ichaqa chay sasachakuyqa sinchi hatun, llump'ay atipaq karqan, chaymi paykuna qunqarkunku imatachus yuyarinankukama karqan chayta.

“Cristo, Israelpa Suyaynin, chakatanapi watkusqa karqa chaymanta, Nicodemota nisqanta hina hoqarisqa karqa chay p'unchaw, disipulokunapa suyakusqanku Jesuswan kуска wañupurqa. Imatapas mana atirqankuchu sut'inchayta. Manataqmi entienderqankuchu llaqa imakunata Cristo ñawpaqmantaraq paykunaman chaymanta willasqanta.” Faith and Works, 63.

Kay Juanpa tawa kapitulonpi llaqa willakuypa qipinqa karqan Jesúsqa disipulonkunata wakichisqanmi chay llakikuy pachapaq, mayqenchus paykuna experiencianankupa qallarinqa Jesúsqa chawpi tuta hap'isqa kasqanmantapacha, pay Tatampa qayllanman wicharisqanmantawan kutimunankama. Juanpa chay tawa kapitulonpi, chay pacha, maypichus Cristoqa disipulonkunamanta karupi kasharqan, suyasqa pachata reqsichin. Historiapiqua chay pacha, mayqenta ñoqa suyasqa pacha nista sutichani, cruzpa crisisnin qhepanpi pasakurqan. Kay tawa kapitulokunapi, maykunata qhawarinanchikpaq wakichkuchkanchik, profecía hina reqsichinku chay suyasqa pachata, mayqenchus ñawpaq llakikuywan qallarín, manam cruzpa hatun llakikuynin qhepanmantachu.

¿Imaraykun niykichkaniqa Cristoqa disipulonkunata waqaychasqan qhipa llakikuy, Cristo-pa reformapa siq'inpi ñawpaq llakikuyta, chaymi Lázaro wañusqan karqa, rikch'achisqanta? Kay tapuyqa allinmi allichasqa kanan, manaraq Juanpa tawa kapitulonkunapi willakuyta qhawaspa chay k'anchaypi, mayqanmi sayachin kunan paskarichisqa cheqaqkunata, pakasqa qanchis truenoq historianta tupachispa.

Cristopa historiapi, Lázaropa wañusqanwan kawsarimusqan chawpipi kaq pacha, suyasqa pachawan tupachin. Chaymanta Cristoga Jerusalénman rin atipaq yaykuyninpaq. Juan chunka tawanpi Cristoga disipulonkuna-man rimashan, chay historiapi ima kasqanta, qanchis kaq killapa kuyuriyninpaq, mayqen kuyuriymi qallarín suyasqa pachaga ñañan tukusqaña kaptin, Chawpi Tuta Qapariy willakuypa chayamusqanwan, mayqen willakuymi qanchis kaq killapa kuyuriyninta qallarín.

Imayna hebreo simipi “chiqaq” nisqaqa imaynamataq qanchis illapakunapa rikch'aychasqa historiankumanta kichasqa pakasqa historiata reqsichisqanta yachanapaqqa, Cristoqa Juan qillqapi chunka tawañiqin kapitulomanta chunka qanchisniyuq kapitulokama discipulonkuna-man chaypacha qusqan willakuyninta allinllata, sumaqta qhawarichiya munan. Hatun llakikuypa señalanamanta rimanakuy, ñawpaq ñak'ariy paqarichisqa señalananta rikuchinapaq llamk'achisqa kasqanmanta huk ejemplota reqsiya atin, Emmausman ñanpi discipulokunapa kawsaq experienciankupi.

Millerita willakuypi suyasqa pacha tukuchirqanqa ñawpaqman pantasqa 1843 watapi willasqa rimay allinchakusqanmi. Samuel Snowpa rurasqan, qanchis kaq killapa kuyuyta qallarichiq willakuyta wiñachisqan, chaymi Hatun Llakiwan tukukurqan, historiapa nisqanman hina qatipasqa kayta atisun, Samuel Snowpa yachaypi wiñayninta qatipa, paqariq qillqasqankunapi hinallataq llaqtapa ñawpaqninpi rimasqankunapi, Exeter camp meetingman chayakunaykama. Saminchasqa rimariyqa chay wiñayta manam hukllataqa Snowpa qhepa tukuy willakuyninpa historiallanta hina asuykunchu. Panay Whiteqa willawanchikmi chay willakuy reqsisqa kasqanta, Señor makinta oqharisqanpacha Habakkukpa 1843 watapa tablanpi yupaykunapi huk pantaymanta.

“Rikurqani Diospa llaqtanta kuisqa suyaypi, Señorninkuta suyachkaspanku. Ichaqa Diosqa wakichirqan paykunata pruebayta. Makinmi pakarqan huk pantasqata profetap hinaspa tiempunkunata yupaychasqankupi. Señorninkuta suyachkaqkunaqa manam chay pantasqata tarirqankuchu, nitaj tiempo contra rimarqanku chay aswan yachaysapa qharikunaqa chaytapas rikurqankuchu. Diosqa munarqan llaqtanqa huk llakikuywan tinkunankupa. Tiempoqa pasarqunña, hinaspa qespichiñinkuta kuisqa suyaywan suyarqanku chaykunaqa llakisqa, sonqon p’akisqa karqanku; ichaqa Jesuspa rikurimuyninta mana munaspa, manchakuyrayku mensajeta chaskiqkunaqa kusikurqanku mana suyasqa tiempopi hamusqanrayku. Rimasqankuqa manam sonqota tupaykurqanchu, nitaj kawsaytapas ch’uyanchu. Tiempo pasasqanqa allintapuni wakichisqa karqan chay sonqokunata rikuchinampa. Paykunaqa ñawpaqta kutirirqanku hinaspa asirqanku cheqaqtapuni Qespichiñinkupa rikurimuyninta munaspa llakisqa, pantasqa saqisqa runakunamanta. Rikurqanitaqmi Diospa yachay-sapallanta llaqtanta pruebaypi churaynispi hinaspa allin mask’ana pruebata qospan, trial horapi pikunañataq mancharispa qhepaman kutirinqaku chaykunata rikuchinampa.”

“Jesús, tukuy hanaq pachapi kaq askha tantanakuywan kуска, llakiywan hinaspa munakuywan qhawarirqanku chaykunata, may sumaq suyaywan ñawpaqmantapacha munasqanku runata rikuyta, paytaqa almasninku munasqanrayku. Angelkunaqa muyuriq kachkarqanku paykunapa muyuriñinkupi, yanapanankupa pruebankumanta chay horaspi. Hanaq pacha willakuyta chaskinanta saquesqakunaqa tutayaypi saquesqa karqanku, Diospa piñakuynintaq paykunapa contranpi hap’irirqan, imaraykuchus mana munarqankuchu chaskiyta chay k’anchayta pay hanaq pachamanta kachamusqanta. Chay cheqap simi kasukuk, llakisqa mana hunt’asqa suyasqakuna, Señorninku mana hamusqanmanta mana entiendenakuyta atispa, manam tutayaypi saquesqachu karqanku. Hukmanta kutispa Bibliankuman pusasqa karqanku, profecía p’unchaykunata mask’anankupa. Señorpa makinmi cifrasanta hurqusqa karqan, pantasqaqa sut’inchasqa karqan. Rikurirqanku profecía p’unchaykuna 1844 watakama chayanamanta, hinaspa kikin pruebakuna paykuna qawachisqankuta, profecía p’unchaykuna 1843 watapi tukukuq kasqanta rikuchinankupa, chaykunallataq 1844 watapi tukukunankuta pruebarqan. Diospa Simiyanta k’anchaymi paykunapa kayninman k’anchamurqan, hinaspa taripay suyay pacha kasqanta taririrqanku—‘Sichus payqa [muskhoy/vision] tardanqa, suyay payta.’ Cristopa usqhaylla hamunanpaq munakuyñinkupiq, qhawaypa tardasqanta qhawariyta qonqarqanku, chayqa cheqap suyaqkunata rikuchinanpaq kamarisqa karqan. Yapamanta huk pacha puntoyuq karqanku. Ichaqa rikurirqanim askha paykunam mana atirqankuchu chay sinchi llakikuyta wichariyta, 1843 watapi iñiyninkuta señalasqa chay hina kallpayoq munaychaq kayta hinaspa energía nisqa kallpata hap’inankupa.”

“Satanaswan angelninkunawan paykunata atiparqunku, chay willakuyta mana chaskiqkunataq kikinkuna kusikuspanku allin karu qhawariyninkumanta, yachayninkumantapas, chay pantachikuymán hina sutichasqankuta mana chaskisqankumanta. Manam repararqunkuchu paykuna kikinkunapaq Diospa yuyaychakuyninta qayarispanku kasqankuta, hinallataq Satanaswan angelninkunawan hukllachasqa llamk’ashasqankuta Diospa llaqtanta sasachayman churaypaq, paykuna hanaqpachamanta kachamusqa willakuyta kawsarichkaspa.”

Kay willakuypi ñiñkunaqa iglesiakunapi ñak’arichisqa karqanku. Huk p’unchawkamaqa, kay willakuyta mana chaskiyta munasqakunaqa sonqonkupi kaq yuyaykuna ruwasqaman mana llusqichiyta manchakuywan hark’asqa karqanku; ichaqa p’unchawkuna pasasqanmi cheqaq munayninkuta rikuchirqa. Paykunaqa upallachiyta munarqanku chay suyasqakuna apayta mana atisqanku testimoniota, profetapa pachakunaqa 1844 watakama mast’arikusqanta. Sut’inchasqa hina ñiñkunaqa pantasqankuta willarqanku hinaspa ima rayku 1844 watapi Señorninkuta suyarqanku chayta rikuchirqanku. Chay contrankupi sayaqkunaqa manam ima arguyutapas apamuyta atirqankuchu chay kallpayoq razones qosqankuman contra. Ichaqa iglesiaspa piñakuyninqa hap’irisqa karqa; paykunaqa mana munarqankuchu evidenciata uyariyta, hinaspa testimoniota iglesiakunamanta qarquyta munarqanku, wakinkuna mana uyarinankupaq. Dios qosqa k’anchayta wakinkunamanta pakayta mana atrevikuqkunaqa iglesiakunamanta qarqusqa karqanku; ichaqa Jesusqa paykunawan kasharqa, hinaspa paypa uyanchasqa k’anchaypi kusiqa karqanku. Paykunaqa iskay kaq angelpa willakuyninta chaskinankupaq wakichisqa karqanku. Ñawpaq Qelqakuna, 235–237.

Ñawpaqpi willasqa historiaraqmi, wakin imakunawan kusa, 18 julio 2020 p’unchawpi pasasqanta rimarin; ichaqa qankunapaq yuyayman churayta munasqayqa kaymi: Exeter camp meeting nisqapi Samuel Snow qosqa Chisi waqaychaypa willakuyninwan rikuchisqa hamut’ayqa, mana Snowpa historiapi rurasqanwanmi rikuchisqa kasqa, aswanpas Señorpa makinpa ruwayninwanmi. Paypa makinmi huk pantasqata pakasqa karqa; paypa makinta qichusqanpitaqmi Milleritakunaqa chay hina llakikuyta allinta entiendenankupaq atirqanku, hinallataq suyasqa pacha nisqawan rikuchisqa periodopi kasqankuta entiendenankupaqpas.

Makin churan isunkamanta oqharisqanqa Emmaúsman ñanninta puriq discipulokunapaq ancha allinmi. Chayqa unaychasqa suyasqa pacha tukukuyninta rikch’achin, hinaspataq Chawpi Tuta Qapariy willakuypi rikuchisqa hamut’aywan tukukun. Ichaqa Emmaúsqa rikch’ayninqa chakata qhipamanmi pasakuran, chaymi Hatun Llakikuyta rikuchin, manataq Lazaropa wañusqanmantapuni ñawpaq llakikuytaqa.

Qhawariycháy, iskay paykuna chay kikin p’unchaw rirqanku huk llaqtaman, Emmaús sutiuyqman, Jerusalén llaqtamanta soqta chunka estadios jina karqa. Paykunataq rimanakurqanku llapa ima pasasqankunamanta. Hinaspa chayrayku, paykuna rimanakuspa yuyaymanakusqankukama, Jesús kikin qayllaykurqa, hinaspa paykunawan kusa purirqa. Ichataq ñawinkuna hark’asqa karqanku mana reqsinankupaq. Hinaqtin pay nirqa: “Ima rimaykunataq kaykuna, purisqaykichispi hukninchis hukninchiswan rimanakusqaykichis, llakisqa kaspaykichis?” Lucas 24:13–16.

Kay pasajepeqa “ñawikuna” nisqa simi rikuyta qhawachin, manam ñawi ukhu organollatachu. “Holden” nisqa simi kallpata nin. Disipulokunaqa mana atirqankuchu cruzpa rikuy proféticonata unanchayta, imaraykuchus Cristoqa pakasqan karqa paykunapa atiyinta cruzpa rikuy proféticonata qhawayta. Cristopa makinqa paypa kallpanpa símbolonmi. Jesús riqsichisqan llakikuyqa hatun llakiywan mana junt’asqa suyakuyninkuta qhawachirqan. Chay mana junt’asqa suyakuyniyuq disipulokuna aswan rimarisqankumanta qhipaman, Cristoqa rimayta qallarín.

Chaymi paykunata nirqan: ¡Ay, mana yuyayniyuqkuna, sonqoykichikpas allinmana, profetakuna rimashqankuta llapanta creenaykichikpaq! ¿Manachu Cristo kaykunata ñak’arinan karqan, hinallataq kikinpa hatun k’anchayninman yaykunanpaq? Hinaspan Moisesmanta qallaríspa, llapa profetakunamantawan, llapa Qelqakunapi kikinmanta nisqakunata paykunaman sut’incharqan. Hinaqtin chayasqaku llaqtachaman maymanchus risaq karqaku; paytaq rikuchikurqanraq aswan ñawpaqman rispa hina. Ichaqa payta balerqaku, nísqa: Qepaykuwaykuwan, tutayamunñam, p’unchaypas tukukapuñam. Hinaqtin yaykurqan paykunawan qepananpaq. Lucas 24:25–29.

Jesúsqa yachachirqan disipulonkuna-man Bibliaq hamut’ayninpi “historicista” nisqa metodologíata llamk’achíspa, Moisesmanta ñawpaqman pacha willakuykunaq sutinchay hilerankunata sagrado historiapi purichíspa, chakataq historianta riqsichinankupaq. Jesúsqa ñawpaq proféticoh historiakunaq hilerankunata llamk’achirqan, chaykunaqa ñawpa ñankunata hinallataq hileramanta hilerakama metodologíata rikuchin, llakikuywan pantasqa disipulokunata yachachinanpaq. Pay paykunawan mana yaykuspalla pasaq hina rikuriptin, payta apremiarqanku yaykumunanta hinaspa paykunawan qhepakunanpaq. Paykunaqa suyay pacha-pi karqanku, hinaspa Cristoqa ñawinkumanta makin-ta horqoytaña kaykarqan. Makin horqosqa kaptinqa suyay pacha tukukunman karqan, hinaspa tutayaq ukhunta Jerusalénman kutiríspa chunka hukniyuq disipulokunaman phawaykusqankupi, paykunaqa Chisi Chawpi Qapariy willakuy apachikuyninpa usqhayta sutincharqanku.

Hinaspanmi, paykunawan mikhunapaq tiyashaqtin, tantata hap’íspa, Diosman añaychaspa pakirqa, hinaspan paykunaman qorqa. Chaymi ñawinkukuna kicharikurqan, payta reqsirqanku; hinaspan ñawpaqnkumanta chinkapurqa. Lucas 24:31.

Jesúsqa makinwanqa qichurqanña, ima makillawantaqmi profétika rikch’aymanta yuyayninkuta hark’achísqa kasharqan; chayta ruwaspanmi payta reqsirqanku. Jesúsqa Chaupi Tuta Qapariyniyuq willakuyta apamurqan, paykunaqa mikhuspa chaskirqanku, sapa willakuymi mikhunapaq kasqanrayku. Chaylla ratopi, “hatun unu wayra hina llapallan hallp’anta pasaspa,” chunka hukniyuq disipulokunaman willaq rirqanku.

Hinaspanakurkuta nirqakuspa: “¿Manachu sunqunchik ukhupi rawraykarqan, ñanpi pay rimapayawaptinchik, Qillqasqakunatapas ñawinchawaptinchik?” chayta. Hinaqtin chaylla horapi hatarispanku Jerusalénman kutirqanku, hinaspata chunka hukniyuqta huñunakuqta tarirqanku, paykunawan kуска kaqkunatapas, nísqa: “Cheqaqtapuni Señorqa kawsarimunña, Simontapas rikurichikamunña” nísqa. Paykunataq willarirqanku ñanpi ima pasasqankuta, hinallataq t’antata pakisqanpi imaynatas payta reqsisqankuta. Chaykunata rimashaqtinkuraqmi Jesús kikin paykunap chawpinpi sayarirqan, hinaspataq nirqan: “Qankunaman hawkayay

kachun.” Ichaqa paykuna mancharisqa, musphasqa kaspanku, huk supayta rikuskankuta yuyarirqanku. Hinaqtin pay nirqan: “¿Imanasqataq turbakunkichik? ¿Imanasqataq sunquykichikpi chay hina yuyaykuna oqarin? Qhawariychik makiykunata, chakiykunatapas, noqapuni kasqayta. Llamk’ariwaychik, qhawariwaychik ima; huk espírituqa manan aychayuqchu, tulluyuqchu, imaynachus qankuna rikuwankichik noqaqa kasqayta hina.” Chayta nispapa makiykunata, chakiykunatapas qhawarichirqan. Paykunaqa kusikuyrayku manaraq creenqankuraqchu, admirakuspa kasqankurayku; chaymi pay nirqan: “¿Kanmanchu kaypi imapas mikunapaq?” Hinaqtin payman qunku huk kusiasqa challwata, misk’i panal t’aqatapas. Paytaq hap’ispa, ñawpaqninpi mikurqan. Hinaspataq pay nirqan: “Kaykunan kanku qankunawanraq kashaspay rimapusqay simikuna: noqamanta Moisespa leyinpi qillqasqa kaqkuna, profetakunapi, salmospi ima qillqasqa kaqkunapas llapanmi hunt’akunan karqan.” Chaymantataq payqa yuyayninkuta kicharirqan, Qillqasqakunata entiendenankupaq. Lucas 24:32–45.

Imayna hina Emmaúsman ñanpi puriq discipulokunawan karqa, Jesusqa Bibliapi ñawpaq sagrado historiakunawanmi willakuyta rikuchin, wañuyninmanta kawsarimuyninmantawan historiata sut’inchananpaq, chaytataq mikhuymanta huk ejemplota qospa ruwarqa. Diospa llaqtanqa willakuyta mikhunanku. Mana yachasqankupi hinaspa llakikuyninkupi, Jesusqa suyasqa tiempota, wañuyninmanta pacha kawsarimuyninkama, hanaq pachaman wichariyninkama hinaspa kutimuyninkama karqanta, ñawpaq sagrado historiakuna hukllachasqa “línea tras línea” nisqapi sayarichisqa kunan p’unchay chiqap willakuymán yuyayninkuta kicharista tukuchin.

Chaymi rayku, Emaúsman ñanpi iskay discipulokunaqa (Chawpi Tuta Qapariyninpa willakuyninwan huñusqa, kallpachasqa iskay ñiqin angelta rikuchispa) chakata qhepanta hamuq suyasqa pacha kasqanta riqsichinku, Chawpi Tuta Qapariyta ñawpaqchasqa suyasqa pacha hina. Chayrayku, discipulokunapa llaqukuyqa willasqa profetapa siq’inpi ñawpaq kaq llaqukuytam rikuchin, manam hatun llaqukuytaqa.

Chayqa Emmauspa willakuyninqa hukmanta kutichisqa kachkan chay suaynin pantaq chunka hukniyuq discipulokunawan. Jesus paykunawan hukllachaspa, “historicism” nisqa yachay-ñanwan yachachin profétic simipa hunt’akusqanmanta, chaymanta mikhuspa yuyayninkuta kicharin. Willakuypa qallariyninmi willakuypa tukukuyninta reqsichin. Hinaptin Jesus huk kimsañiqin testigotam churarin, chakataq pampachakuymanta llaquyqa proféticamente ñawpaq ñak’ariy pantayman churakusqanta chiqanchananpaq. Paymi historiapa ruwakuyninpaq kimsañiqin testigota qun, Jerusalén llaqtapi suyanankupaq nispa, hanaq pachamanta atiyta chaskinankukama.

Hinaspataq nirqan: Kay hinam qillqasqa kashan, hinallataq Cristopaq ñak’arista wañusqakunamanta kinsa p’unchaypi kawsarimunan karqa; hinallataq huchakunamanta wanakuspa pampachakuyqa sutinpi llapa nacionkunaman willasqa kanan karqa, Jerusalénmanta qallarispa. Qankunan kaykunamanta testigokunam kankichik. Qhawariychik, ñoqaqa Taytaya prometesqanta qankunaman cachamusaq; ichaqa Jerusalén llaqtapi suaychik, hanaq pachamanta kallpawan p’achallisqa kankichik kama. Payqa paykunata Betania kamak pusarqan; hinaspa makinkunata hoqarista bendecirqan. Bendecishaqtinmi paykunamanta rakisqa karqan, hanaq pachaman apasqataq karqan. Paykunataq adorarqanku, ancha kusikuywan Jerusalénman kutirqanku; sapa kuti Templopitaq Diosta yupaychaspa

bendecispa karqanku. Amén. Lucas 24:46–53.

Emaúsman ñanpi puriq disipulukunapa rikch'ayninmi reqsichin huk suyay pacha qallarirqan paypa wañusqanmantapacha kawsarimuspa hinaspa Yayanman wichariqkama. Emaúsmenta disipulukunapaqqa chay suyay pacha tukukúrqa cruzpi pasasqa ruwaykunamanta willakuy ñawpaq sagradu historiakunapa siq'inkunata huñuspa, siqi patapi siqiwan, yachachina ñanwan takyachisqa kaptin. Chaymanta chay willakuyqa disipulukuna apayta atisqankuman hina aswan utqaylla apasqa karqan. Chaymantataq Jesús chunka hukniyuq disipulukunawan tinkun, huk mikuyta mikhunaymanta yapamanta rimarisqa kachkan, siqi patapi siqiwan llamk'asqa kachkan willakuyta chiqanchanapaq, hinaspataq Emaúsmenta disipulukunawan hina payqa hamut'ayninkuta kicharin hinaspa ripukun. Ichaqa manaraq ripuspanmi reqsichin Jerusalén llaqtapi suyaypa historianta, chay suyay pacha tukunanpaq Pentecostéspi Espíritu Santopa chayamunankama.

Jesúsqa discipulonkunata Jerusalén llaqtapi suyaykuymán nisqanqa, Emaúsman ñanpa willakuyninpa tukukuyninmi karqa. Willakuypa qallariyninqa huk llakikuyta rikuchirqa; chaymanta qatimi huk suyay tiempokama karqa; chaymantataq cheqaq kaqta rikuchiq huk revelación hamurqa, chaymi Chawpi Tuta Qapariyninpa willakuyninta rikuchin. Chay cheqaq kaqpa revelaciónqa hunt'akusqa karqa Cristo makinta qichusqanwan, chay makintaq discipulokunapa ñawinkunata “hark'asqa” karqa. Chayqa willakuypa qallariyninmi, hinaspataq willakuypa chawpinpi kaqninpa kikin willakuywan yapamanta rikurimun, Cristo chay chunka hukniyuq discipulokunamanta llakikuyta anchuchispa pay kikinta rikuchisqanrayku, hinaspa Paypa Siminmanta paykunapa yuyaychanankuta kicharisqanrayku. Chaymantataq kan huk qhipa testigo, chay kikin profético estructura-manta, mayqinchus qallarin ñawpaq llakikuywan, mana hatun llakikuywanchu.

Emmausmanta Pentecostéskama historiakim kinsa testigokunata qun ñawpaq llakikuymanta, suyay p'unchaymanta hinaspa Chawpi Tuta Qapariymanta; ichaqa cheqaq llakikuyqa, mayqinmi sapa huknin kinsa testigokunapa qallariyninpi señalmanta rikurichiq, chayqa cheqaqpuni iskay ñiqin llakikuy karqan, mana ñawpaq ñiqinqachu. Yachaymi ancha wakinqa, Millerita historiapi Hatun Llakikuy nisqa señalmanta apaykachasqa kasqanmanta, Millerita historiapi ñawpaq llakikuyta rikuchinapaq, chaymi yanapan Juanpa tawa kapitukunapi tarikusqanchik willakuyta allinta hamut'anapaq; chay kapitukunaqa qhiparin mikhuy kasqan qhepanmanmi, qhipa cenapi mikhusqa kasqan ukhupi, hinaspa Getsemaní huertapi chawpi tutapi hap'isqa kaykama. Yuyayman hap'iyta vaaenmi, Jesús chunka hukniyuq discipulonkuna-man rikuripan paykunawan mikhurqan chay p'unchaypi, tapurqanmi: “¿Imarayku llakisqa kankichik? ¿Imaraykutaq sonqoykichikpi yuyaykuna hatarimun?”

Juan qillqapi qhipa cena mikusqan qhepamanlla, qhawarisunanchik kay pasajepa qallariyninqa Cristo paykunata nisanmi kachkan: “Ama sonqoykichikta llaquchichunchu.” Pichqa p'unchaw ukhupi, chay kamachiytaña qunqapunku. Juanpa evangelionninpi chunka tawayuq t'aqa chunka qanchisniyuq t'aqakamaqa julio 18, 2020 p'unchawpa ñawpaq kaq llakikuytan rikuchin, mayqinchus suyay pacha yaykuchin, hinaspan Jesucristopa Revelacionninman pusaykun, mayqinchus sellon qichasqa kachkan probation tukukunankama manaraq chayaspa, hinaspan

Chawpi Tutan waqyakuy willakuyninta rikuchin. Chay willakuyqa huk pacha periodoman yaykuchin, mayqinchus qanchis kaq killapa kuyuriyninwan unanchasqa karqan, hinaspapas Emmaus llaqtamanta discipulokunapa wañuysama tutapi Jerusalenman phawayninkuwanpas unanchasqa kachkan. Chay historiataqmi chay kimsa hebreo simikuna qillqawan rikuchisqa kachkan, mayqinkunatan Cristo pay kikinta “Cheqaq Kay” hina rikuchinapaq llamk’achirqan.

Kay chunka Juanpa kay tawa kapítulokunapa willakuypi tarisunchik, manam sapaqllichu Santo Espírituq ruwasqan chay kikin simipa kikin puriyninkuna hina reqsichisqa kasqanta, aswanpas may allin aswan sut’i rikuchiypas tarisunchik, kunan nisqakuna hap’iykunata sayachinapaq: Chaupi Tuta Qapariypa willakuyninpa qhipa hunt’akuynin kunanmi pisiy-pisiyta rikuchisqa kachkan Exeter camp meeting nisqapi, agosto killapa chunka iskayniyuqmanta chunka qanchisniyuqkama. Chay willakuy suyaylla santo runakunaq tukukuyninpi reqsichisqa kaptin, kay pacha domingo kamachikuypa sasachakuyninman urmachisqa kanqa, chay kachaqkuna “qhipa p’unchaykuna”pa qhipa waqyay willakuyninta wañuq pachaman apaptinku.